

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— „
četrt leta 2:50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna izvršenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Naša stanovska, gospodarska organizacija.

Občni zbor „Učiteljske tiskarne“. — Naše stanovsko združništvo. — Gospodarski odsek Zaveze. — Učiteljska društva kot delničarji in pokrovitelji. — Gospodarska samoosvojitve. — Javnost in naše stanovsko gospodarsko delo.

Ob priliki občnega zbora „Učiteljske tiskarne“, ki je bil krepak odgovor od strani združnikov samih oni intrigantski kliki okolo „Slovenca“ in onim podrepnim muham našega stanu, ki so na eni strani na obnem zboru „Vdovskega društva“ in na drugi strani sedaj na obnem zboru „Učiteljske tiskarne“ dobili svoje lekcije, nam je prišlo že par podrobnosti na misel o naši stanovski gospodarski organizaciji, o katerih nam je vsekakor govoriti naprednemu slovenskemu učiteljstvu nasproti.

Veseli nas, da so združniki sami odobrvali smer vodstva tiskarne, ki odločno deluje in podpira interese našega stanu, ne oziraje se na desno ali levo, in so s tem zamahili usta onim, ki so, svetohlinsko zavijaje oči, često apelirali nanje!

Obsodba je padla na hinavce od kompetentne strani, in tem zavestneje danes konstatujemo še dejstvo, da je izvestna „katoliška“ klika ona, ki je pod okriljem S. L. S. in „Katoliške tiskarne“ s tatvino se polasčala šolskih tiskovin, da je ona tista, ki je z nesramnimi bojkotnimi lažmi blatila „Učiteljsko tiskarno“ po nemškem časopisju, da je ona tista, ki je oznanjala neoviran bojkot pošteni obrti po vsej Sloveniji, da je ona tista, ki je pozivala celo c. kr. dež. vlado k bojkotu naše tiskarne, ki je pozivala vse javne urade k temu bojkotu. Ta obsodba ni bila le obsodba te izvestne klike, temveč je bila hkrati obsodba c. kr. drž. pravdnictva, ki ob priliki proglašenja tega bojkota ni genilo niti z mezincem v prid našega zavoda, ki plačuje ravnotako davke kakor „Ka-

toliška tiskarna“. Ta obsodba ni bila le obsodba te izvestne klike, temveč je bila tudi obsodba c. kr. deželne vlade na Kranjskem, ki se je vdala bojkotnemu pozivu „Slovenca“ in je odvzela po tem pozivu še poslednjo tiskovino iz naše tiskarne kot najvišja c. kr. instanca v deželi.

Zaman je bilo Sisifovo delo „katoliško“ in c. kr. mož, zaman vsi upi in vse nade, ker odbilo je napredno učiteljstvo satanske napade po vrsti in odbijalo jih bo tudi v bodoče!

Naš zavod se je razvil v kratki dobi naravnost čudovito in se bo razvijal krepko dalje; to nam so pričue vztrajne in delavne čete naprednega slovenskega učiteljstva po vsej Sloveniji!

O računskem zaključku ne bomo govorili, ker so ga imeli itak vsi združniki v rokah. O stanju so se natanko informirali na obnem zboru. Vse so odobrili in s tem so govorili tisti, ki so za nas edino kompetentni govoriti o teh zadevah. Padla je obsodba na one, ki so se umešavali v naše zadeve, v katere se umešavati nimajo pravice, zatorej, dasi bi jim sedaj lahko dajali odgovor, vendar tega ne storimo, ker niso kompetentni v to, kakor je ni sedaj kompetentne oblasti, ki bi izrekala svojo sodbo čez občni zbor.

Omenjali smo pa to vse le iz enega vzroka, iz tega namreč, da smo pokazali, kje so tisti hinavci, ki bi radi ubili moč in ugled, kakor tudi vpliv učiteljskega stanu, in proti kateri strani nam je zastaviti največji del odporne sile!

Na podlagi lastnega stanovsko-gospodarskega dela bomo okrepili svoj stan proti volji sovražnikov učiteljskega stanu!

Naše stanovsko združništvo.

Na eno je slovensko napredno učiteljstvo danes lahko ponosno, ker to je ponos vsega stanu: to je vztrajno delo naših stanovskih voditeljev, to je temelj naše bodočnosti — namreč naša stanovsko gospodarska organizacija.

Vse premalo se zaveda učiteljstvo še danes nje moči in vse premalo se uporablja in ceni to delo.

Kar ne bi nam nikdar vzmogel doprinesiti še tako silen napor v korist našega stanovskega razvoja, to nam bo prinesla ta realna podlaga, na kateri stoji naše delo.

Skrivati in prikrivati nimamo ničesar, ker se zavedamo, da smo močni iz samih sebe in iz lastne moči!

Toda ne v tem smislu, da bi le budili čut in čuvstva, ki so potrebna in predpogoj našemu stanovskemu združnemu delu, potreba je pokazati še na drugo, na kar nam je misliti, če si želimo pravilno izrabiti naše tozadevno delo.

Na dva dela lahko delimo naša gospodarska podjetja: na združno zavarovalna podjetja, od katerih ima korist vsak posameznik kot član in na gospodarska podjetja, od katerih ima dobiček celokupen učiteljski stan, ne oziraje se na posameznike.

Če pa hočemo v to svrhu uspešno izčrpavati moč naših gospodarskih podjetij, nam je pa potreba nekake zveze teh podjetij v skupno našo stanovsko gospodarsko organizacijo in nam je potreba nekakega vrhovnega vodstva te naše zveze gospodarskih podjetij, ki nam ga bi predstavljal

Gospodarski odsek Zaveze.

Ta gospodarski odsek naj bi dajal nekako direktive našemu stanovsko gospodarskemu delu, naj bi ga urejal in pospeševal na podlagi zasnovanih naših gospodarskih društev in podjetij.

Stojimo še danes na stališču, da je potreba uvesti pri našem gospodarskem delu princip centralizacije, zatorej naj se tudi naša gospodarska organizacija centralistično uredi. Za vse naše druge organizacije pa zagovarjamo princip popolne avtonomije in decentralizacije.

Kdor še danes ni uvidel potrebe druženja kapitala in pri nastudi izvedbe tega, ta nepozna naših stanovskih razmer in ne gleda v bodočnost!

Vsak nepremišljen gospodarski korak bi se potom tega odseka preprečil in vsak premišljen stanovsko-gospodarski korak bi se na podlagi tega odseka izvedel in podpiral tudi z gmotnimi sredstvi, ki bi se od vseh naših stanovsko-gospodarskih podjetij stekala in centralizovala v premišljeno razpolaganje v tem odseku.

Ena prvih nalog tega odseka bi bila: podpiranje naših stanovskih naprav na podlagi razpoložnega kapitala in snovanje novih naprav v stanovsko-gospodarsko in splošno stanovsko korist.

To je sistematično stanovsko-gospodarsko delo!

Učiteljska društva kot delničarji in pokrovitelji.

Vsa okrajna učiteljska društva morajo postati pokrovitelji naših stanovsko-gospodarskih društev in istotako delničarji naših stanovsko-gospodarskih podjetij.

To se mora izvesti, ker le na ta način resnično medsebojno zvezemo gospodarska podjetja in le na ta način postanejo naša stanovsko-gospodarska podjetja resnično last vsega slovenskega naprednega učiteljstva.

Do danes se je malo uvaževalo to od strani okr. uč. društev, pa saj nam ni potreba daleč iskati vzroka, saj se le redkokdaj raz-

LISTEK.

Slovensko šolstvo v tržaški okolici v dobi konkordata.

Spisal Ferdo Plemič.

(Dalje.)

II. Šolski prostori, poslopja; njihova oskiba.

O šolskih poslopih v pravem pomenu besede v tej dobi pač ni govora. Z malimi izjemami so sedanja šolska poslopja v tržaški okolici zidali nanovo ali pa priredili iz drugim namenom službehiš hiš jedva po letu 1861. Prvo šolsko poslopje, zidano v ta namen, je bilo bržkone ono na Proseku. Sezidal ga je tržaški magistrat s skupnim potroškom 14.802 gold. Do tedaj pa so bile šole sploh nastanjene po farovžih in privatnih hišah.

Patronat in torej oskrbo šolskih prostorov je imel tedaj tržaški magistrat, ki je takrat nosil naslov „C. kr. politiško-ekonomični magistrat v Trstu“.

Magistrat je izplačeval za oskrbo in snago ter kurjavo šolskih prostorov 35 gld. letno učiteljem, in sicer v dveh obrokih (zimski obrok 20 gld., poletni 15 gld.). L. 1847. dvigne magistrat pavšal na 40 letnih goldinarjev. L. 1851. predlaga okrožni šol. ogleđa, naj magistrat zviša pavšal od 40 na 70 letnih goldinarjev. Magistrat odvrne, da bo povišek odvisen od strogosti zime in cene lesa za kurjavo. Leto nato predlaga isti šol. ogleđa, naj magistrat izplača učiteljem 20 gld. kakor odškodnino za kurivo; magistrat dovoli le 10 gld. Istega leta (1852.) pa določi magistrat, da bo zalagal okoliške šole s šolskimi potrebščinami „in natura“, isto velja za les v spodnji okolici. Zato se šolam v spodnji okolici (sedaj v predmestju) zniža pavšal na letnih 10 gld., v zgornji okolici pa na 25 gld. Vendar nakaže že leto nato (53) magistrat pavšal v prejšnji odmeri, t. j. 40 gld. (25 gld. — 1. oktobra in 15 gld. — 1. maja) vsem šolam; šolske potrebščine pa si pridrži deliti „in natura“.

Ponovno skupno prošnjo okoliškega učiteljstva za povišanje pavšala za kurivo pa odbije magistrat l. 1858. (17. febr.) z razlogom, da „ne soglašajo s politiškiimi predpisi stavljati skupne prošnje; šolski red pa ukazuje, da morajo biti prošnje, ki se tičejo šolskih zadev, podpisane od dušnega pastirja, ki je naravnirav-

natelj šole. Nepravilni so tedaj spisi, ki se odtegujejo vpogledu neposrednih predstojnikov.“ — Nasprotno pa magistrat vpraša, kdaj, kje in v kakšni množini je okoliško učiteljstvo kupilo les, koliko časa je kurilo šolske peči in koliko lesa je še — preostalo.

Ta odgovor kaže v prvi vrsti, kako brezpravno je bilo tedaj učiteljstvo, in kako lahko je bilo tedaj nataktni mu nagobčnik. Poleg tega je razvidno, da je tedaj bilo učiteljstvo vsaj v presežni meri že posvetnega stanu.

L. 1867. uvede magistrat po vseh okoliških šolah kurjenje s koaksom.

Še par dodatnih drobtinic. L. 1828. se pritožuje škedenjski učitelj, da je črnilo prejedlo kositrne črnilnike; prosi za steklene, dobi pa lončene. V inventarju škedenjske šole v oni dobi ne manjka velikega šolskega križa za procesije. L. 1850. prosi škedenjski učitelj, naj mu v stanovanju novega šolskega poslopja postavijo peč za kruh.

III. Organizacija šol; nadzorstvo.

Okoliške šole so kakor drugod povsem pod vplivom in nadzorstvom duhovščine.

Pri tržaškem škofijskem kapitlju je bilo mesto skolasterja, ki je bil hkrati višji šolski ogleđa. V dobi, odkar sploh eksistira kakšna

slovenska (takorekoč!) trivijalka v okolici, so bili višji šolski ogleđe ti gospodje: kanonik Jurij Novak (1789—1820), izvzeta seveda doba francoskih okupacij v Trstu; častni kanonik Ivan Eggenberger (?—?); kanonik Jožef Miksch (do 1826); kanonik Andrej Mešutar (1826—1831), prejšnji ravnatelj glavne šole v Ljubljani; konsist. svetnik Ivan Lengo (1832 do 1835); kanonik Miha Verne (1835—1845); kanonik Josip d'Andri (1846—1848); kanonik Josip dr. Schneider, od 12. febr. 1848 pa skoro do konca dobe, dasi je vlada od 1851. leta naprej imenovala dekana Josipa Kavčiča iz Doline, kakor c. kr. šolskega svetnika (do 1855); ter pozneje gimn. prof. Vincenca Lautkoskega (do 1860); in slednjič dona Alojzija dr. Pavličiča z naslovom c. kr. dež. šol. nadzornika (do konca dobe, ko je bil imenovan Ant. Stimpel — junija 1869. — za c. kr. dež. šol. nadzornika).

Leta 1849. so ljudsko šolstvo izročili dež. šolskim oblastnjim, ki so jih sestavljali administrativni uradniki, ki bi jim morali pomagati s posvetovalnim glasom šolski svetovalci, ki bi morali nadzorovati šole. Nastopivša reakcija pa je vse te lepe načrte za boljšo bodočnost šolstva podrla. Julija 1854. so razpustili deželne šolske oblasti, njihovo poslovanje je prešlo

motriva kako stanovsko-gospodarsko vprašanje pri naših okr. učiteljskih društvih in zborovanjih.

Le na ta način, če postanejo okr. učit. društva člani naših gospodarskih podjetij in če se tako ona in z njimi vsi člani udeležujejo našega stanovsko-gospodarskega življenja, bo mogoč prosih gospodarskega odseka v Zavezi in bo mogoča izvedba tu zasnovanih načrtov.

Gospodarska samoosvojitve.

In na ta način pridemo do decentralizacije našega stanovsko-gospodarskega dela in tako do težko nam zaželenega smotra stanovsko-gospodarske samoosvojitve.

V taktiki našega stanovsko-gospodarskega dela in samoosvojitve ne bomo govorili, ker smo to že razmislili nekoč, kar je vznemirilo — a jim ne škodovalo — nekoliko naše vrste, pa ne po naši krivdi, ker naš namen je bil dober, a nas vsi niso hoteli razumeti.

Pač pa preidemo k drugemu vprašanju, namreč k pospeševanju našega podrobnega stanovsko-gospodarskega dela.

Pravega interesa in pospeševanja našega stanovsko-gospodarskega dela v večini naših vrst dosedaj še ni bilo — to moramo priznati.

Vzrok temu smo že navedli, saj je bilo vse premalo jasnosti v naših stanovsko-gospodarskih vprašanjih in stremljenjih, vse premalo informiranosti o naših stanovsko-gospodarskih podjetjih.

In ta pojav je postajal tako tipičen, da bi lahko postal usodepoln, če se ne bi pravočasno pričelo delovati na to, da se je odpo- moglo temu!

Kaže se nam pa še ena potreba! Ta potreba je namreč stalni referent o naših stanovsko-gospodarskih vprašanjih, gospodarstvenih stremljenjih, gospodarskih društvih in podjetjih, ki bi zanašal stan. gosp. duha v naša okrajna učit. društva, ki bi budil smisel stan. gosp. dela in samoosvojitve pri zborovanjih okr. učit. društev. Njegova naloga bi bila dajati informacije v tem oziru vsakomur in dajati učiteljskemu vpogled v naša tozadevna podjetja.

Ta stalni referent bi bil združen s stalnim tajništvom Zaveze. Bil bi njega organski del.

V tem vprašanju vidimo močno pospešitev našega stan. gosp. dela in samoosvojitve!

Javnost in naše stanovsko gospodarsko delo.

Za fizično delo, ki ga žrtvuje slovensko napredno učiteljsko slovenskemu narodu, lahko zahteva od slovenske javnosti, da ga ta podpira pri njega stremljenjih.

Le če bo učiteljsko samo dovolj močno, bo lahko uspešno podpiralo slovensko javnost, t. j. slovenski narod, bodisi v kulturnem ali kakšnem drugem oziru.

Moči, ki jih danes mi žrtvujemo narodu za svoje izvenstanovsko delo, niso malenkostna žrtev, ker so moči, ki nam jih absorbira naše delo v slovenski javnosti, krvavo odtrgane od našega stanovskega dela in ostajajo često težko pogrešane.

Zatorej ostaja zahteva podpore za gospodarsko okrepljenje našega stanu od strani slovenske javnosti upravičena! To tembolj, če upoštevamo, da našega drobnega dela v narodu še do danes niso dovolj cenili, ker nimajo pregleda o njem.

v roke političnih oblasti in potom teh zopet v roke duhovstva.

Tržaška okolica pa je takrat tvorila skupno z dekanijo Tomaj posebno šolsko okrožje, pod katero so spadale tudi trivialke v Povirju, Sežani, Tomaju, Dutovljah. Kakor okrožnega, višjemu ogledi podrejenega ogleda srečamo l. 1827. Jakoba Černeta, župnika na Opčinah. ki je bil, kakor kaže, strog mož. Za njim zavzema to mesto Martin Pašič, tudi openski župnik (1837—1839). Od leta 1839. pa do 1858. (9. decembra) je bil okrožni šol. ogleda za okolico Peter Aleš, kanonik, stanujoč v Trstu, po vsem sošiti, prava dobričina. Od 1858. pa do konca dobe je zavzemal to mesto Jakob Koman, župnik v Škedenju.

Iz uradnega spisa l. 1830. zvmemo, da je dobival okrožni šolski ogleda za vsako šolo iz dotičnega cerkvenega imetja, oz. iz šol. fonda vizitacijsko pristojbino treh goldinarjev. „Na ravni“ voditelj trivialke, kjer ni bil že sam tudi učitelj, je bil dušni pastir dotične vasi. Dušni pastirji so v krajih, kjer ni bilo že dekretiranega krajnega šol. ogleda, volili tega v smislu 9. odst. § 22. in 23. šol. reda skupno z vasiškimi načelniki. Potrdilo ga je okrožni šol. nadzorstvo. V tržaški okolici je bilo na to do- ločbo ponovno opozorjeno duhovstvo. L. 1852.

Kadar pa dobe upogled v to in če nas morebiti razmere prisilijo v položaj, da se bo spoznalo pomen našega drobnega dela v narodu in kulturnega dela v šoli in v stanu, tedaj se nam pa tudi ne bo odrekalo splošno neopravičenosti naših zahtev, kakor se nam je danes ne odreka od večine slovenske napredne javnosti!

Ne samo moralne, temveč tudi gmotne podpore sme učiteljskemu upravičeno pričakovati in zahtevati od slovenske javnosti, da ista podpira tudi naša podjetja!

To bodi geslo naše samoosvojitve vsepovsod, kjer sodeluje učiteljsvo!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registрована zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca maja K 116.134-87.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Na naslov c. kr. dež. šol. sveta vojvodine Kranjske.

Ne gre nam za osebo, temveč za princip! Sistematični gonji nad svobodo mišljenja naprednega učiteljsva na Kranjskem, katero gonjo v prvi vrsti podpira z denunciantstvom takozvano katoliško učiteljsvo, hočemo napraviti konec! Prepričani smo, da nismo kršili svojega poštenja, če se poslužujemo predstoječega sredstva, ker izzvani smo do tega, zakaj člani Slomškove Zveze so se takoj ob zavladanju klerikalne stranke na Kranjskem pričeli posluževati najnižkotnejših in najpodlejših sredstev v boju zoper nas.

Če torej izvajamo že po tolikem času poštenega boja, ko so nam naše pošteno delo in naše poštene besede vedno zavračali na najnižkotnejši način, konsekvence, smo bili do tega primorani in smo poštene stvari na dobro primorani izvajati geslo: Klin s klinom!

Na to smo že večkrat opozarjali javnost, Ker pa ni od sovražnika miru, ker so nesramni in predrzni, moramo govoriti drugače!

To naj vzame na znanje slovenska javnost in vse naše učiteljsvo. Tako prihajamo do Jože Cepudrovega popravila v zadnji številki U. T.

To, da je bil J. Cepuder med pouličnimi demonstranti pred muzejem, to v popravku sam priznava!

Prišel je iz muzeja — no, klerikalnega volilnega lokala, ker deželni muzej tisti dan ni bil odprt. Tako se je vdinjal voditelj ljudske šole za klerikalnega političnega agitatorja, ker drugega J. Cepuder v ženskem volilnem agitačnem lokalu ni imel iskati; tako

(22. decembra) ustanove po zgledu mestnih (tržaških) farnih šolskih komisij tudi slične za okolico. Te komisije so morale nadzorovati šolski obisk in razdelitev učnih knjig za ubožne učence. Kakor šolska komisarja za okolico srečamo Franca Porento in Jožefa Brezbejmayra. Take šolske komisije so sestavljali: 1. krajevni dušni pastirji, 2. šolski komisarji, 3. krajni šol. ogleda, 4. vaški načelnik.

Šolske vizitacije, često združene s kano-niškimi, so vsakoletno redno in pravočasno napovedali s posebno okrožnico.

L. 1868. razpade ves ta sestav. Magistrat poroča na okoliške šole, da so sedaj pod višjim nadzorstvom namestništva ter neposredno odvisne od magistrata, dokler ne bodo ustanovljene v smislu šol. zakona 25. V. 68. šol. sveti. Od sedaj naprej je na okoliških šolah učitelj hkrati voditelj. Na dvorazrednicah je voditelj učitelj višjega razreda. Kakor člana šolske delegacije, ki jim je izročeno zastopstvo okoliških šol, sta imenovana poslanca Ivan Naberger in Zmagoslav Rin. Njima je poverjena inšpekcija šol, ki se pa omejuje le na informacijo o stanju in napredku šole. (Dalje.)

je vrgel voditelj ljudske šole svojo avtoriteto pred starši v politično blato!

Že to močno nasprotuje načelom c. kr. dež. šol. sveta!

Jože Cepuder bi pa tudi rad utajil, da ni pital občinstva z barabami! Nikomur krivice, in tudi mi je ne maramo delati J. Cepudru, če je resnica; toda J. Cepuder je pretkan in predrzen, ker on se upa računati na naš slab spomin, mi mu pa povemo, da je „Slov. Narod“ pisal dne 24. aprila t. l. — torej prej kakor mi — ravno isto in da Jos. Cepuder, vodja III. mestne deške ljudske šole v Ljubljani, ni tega še do danes popravil. — Predrzno upanje!

J. Cepuder trdi, da se je spodobno vedel in opazoval „žalostne“ počestne demonstracije.

Opozarjamo že danes c. kr. dež. šol. svet, da J. Cepuder ni morebiti po naročilu deželne šolske oblasti opazoval in nadzoroval — „če morebiti ni na ulici kaj šolskih otrok“, ker dotični odlok je bil izdan šele pozneje ob deželnozbornski volitvi. To, da ne bo morebiti nepotrebnih zavijanj in izgovorov!

J. Cepuder se pa ni dostojno vedel med demonstranti, temveč se je vedel tako, da so se ljudje zgražali nad takim vedenjem. Za to imamo priče na razpolago in ostajamo pri svoji trditvi, četudi nam pošlje Cepuder zopet popravke.

Če teka šol. voditelj brez klobuka na ulici med pouličnimi demonstranti, če se pesti in grozi z rokami proti ljudstvu, potem to ni mirno „opazovanje žalostnih“ demonstracij!

Cepudrov popravek je višek predrznosti, ker ljudje so se zgražali nad takim vedenjem šolskega voditelja, mi imamo priče za to na razpolago!

Z našo kratkovidnostjo ne bo nihče računal in tudi ne nihče slepomišlil, zato vztrajamo pri svoji trditvi!

Cepuder naj nas toži!

Vztrajamo še nadalje pri zahtevi: če krivično in protipostavno preganjajo tov. Gaerfnerja, ker čita na ulici „Jutro“, naj tudi tu kaznujejo krivca iste vrste „politiškega zločina“, nad katerega vedenjem se je zgražalo občinstvo in ki je avtoriteto šol. vodje vrgel na cesto med poulične politične demonstrante.

C. kr. dež. vlade predsednik kot predsednik vis. c. kr. šol. sveta naj bo konsekventen in pravičen!

Če nas bodete še izzivali, bomo pa pričeli govoriti kateri, „katoliško-misleči“ učitelj bere politične časopise v šoli — med pukom!

Le dvignite svoj lastni smrad!

Za danes ponavljamo poziv: **Nepomuk Jeglič in Jože Cepuder, oba Slomškarja in šolska voditelja v Ljubljani, naj nas tožita! Druge poti sedaj ni!**

Iz volilnega boja na Spodnjem Štajerskem.

Volilni boj na Spodnjem Štajerskem se je vnel z vso silovitostjo; na eni strani Narodna in Slogaška stranka s poštenimi nameni in dostojnimi sredstvi, na drugi strani klerikalna Kmečka zveza z vso svojo zahrbtnostjo, nasilnostjo in denunciantstvom.

Prvotno si je mislila Kmečka zveza volilni boj jako olajšati s tem, da bi speljala — učiteljsvo na led. Poizkusi lanskega leta, ustanoviti Slomškarijo tudi na Štajerskem, so ostali pri samih pozivih v „Straži“; prišli so siloviti napadi na napredno učiteljsvo, češ, da je ono krivo zasramovanja slovenskih mladeničev na kmetijski šoli v Št. Juriju od nemške strani. Nato je napadanje nekoliko potihnilo, ker se je začelo govoriti o razpustu zbornice. In res, državni zbor je bil razpuščen, in „Straža“ je ponudila naprednemu učiteljskemu roko v spravo, „da se najde zbliznanje vsaj za kolikor toliko miren modus vivendi“. K temu koraku je prisilil klerikalno stranko politični položaj — pomanjkanje dobrih agitatorjev. Pa delala je račun brez krčmarja.

Učiteljsvo je odgovorilo v „Učit. Tov.“ „Slov. Narodu“ in „Slogi“ in zahtevalo dokaz za resen namen sprave. In prihodnji teden so dovolj jasno pokazali kakor ves nadaljni razvoj volilne borbe, da je učiteljsvo modro in pametno ravnalo, ko ni brez pomisleka sedlo na klerikalne limanice. Temu odgovoru so namreč posledica nepostavni napadi na vse slovensko štajersko učiteljsvo, obrekovanje,

napadi in denunciacije posameznih učiteljev, ki se upajo nastopati proti klerikalnim demagoškimi agitatorjem. Nov dokaz, koliko se je zanesti na klerikalne obljube, na njih sladke besede. Če bi imeli štajerski klerikalci toliko moči v rokah kakor kranjski, bi se začela prava križarska vojna proti vsemu učiteljskemu, ker je skoraj brez izjeme vse napredno. Dovolj žalostno, a tudi značilno, da je nemški štajerski deželni šolski svet napram slovenskemu učiteljskemu v splošnem bolj pravičen in nepristranski kakor je klerikalni kranjski napram slovenskemu naprednemu učiteljskemu.

Na Kranjskem vidijo štajerski učitelji, kam lahko pridejo, če se z vso silo ne uprejo, klerikalizmu, ki hoče tudi na Štajerskem može iz lastnih vrst uničiti, ki čutijo še kaj pravičnosti napram učiteljskim zahtevam. Deželni poslanec Ozmeč je napadel na nekem shodu g. župnika Šugulo, ker je prijazen učiteljskemu in ga imenoval „Učiteljskega župnika na Hrvaskem“. Proti dr. Ploju agitirajo med prostim ljudstvom z lažjo, češ, da bo zvišal učiteljskemu plače, če bo izvoljen, akoravno učiteljske zadeve ne spadajo pred državni zbor itd.

Naprednemu učiteljskemu preostaja v danem položaju edina pot: **boriti se z vsemi silami proti klerikalnim kandidatom** in ves vpliv porabiti za protiklerikalne kandidate. V vsaki fari je večrazredna šola z več učitelji; vsi v boj! **Izkušajte paralizirati delovanje kaplanov!** Dva tedna je še čas, še se da marsikaj doseči.

V boj za dobro stvar, da ne bo prepozno!

Neverjetno!

Po Ljubljani se širi neverjetna vest, da so slomškarski učitelji in učiteljice po deželi dobili iz „Katoliške tiskarne“ naročilo, zasledovati napredne učitelje v njih privatnem in javnem življenju; vse napake sporočiti svojemu župniku ali pa naravnost v Ljubljano. Ljubljanski ljudskošolski kateheti, pa Terseglav, Smerdel, Jeglič in Jaklič bodo potem ta material porabili za deželni šolski svet in — deželni zbor! Torej, napredni tovariši in napredne tovarišice, pozor! Kranjska inkvizicija je za petami!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev. Delegate je prijavilo:

XXXII. Kozjansko učiteljsko društvo:
111. Karel Maier, nadučitelj v Podsredi.
XXXIII. Učiteljsko društvo za šolski okraj ljubljanska okolica:

112. Ivan Petrič, učitelj v Šiški;
113. Marija Cepuder, učiteljica v Hrušici.

Ljubljanskega učiteljskega društva ne bo zastopal delegat Fran Marolt, temveč delegat Ludovik Dermelj, učitelj v Ljubljani.

Za kamniško učiteljsko društvo ni delegatinja Emilija Gerkman.

Kranjskega učiteljskega društva ne bodo zastopali gospodični Angela in Janja Miklavčič, ampak Fran Luznar, nadučitelj na Primskovem in Vilibald Rus, učitelj v Kranju.

Na veselo snidenje v Trstu!

Za vodstvo Zaveze
L. Jelenc.

Kranjsko.

Od slov. učiteljskega društva Kočevskega okraja nam poročajo: Pri zborovanju dne 4. maja t. l. storjeni sklep glede II. letošnjega zborovanja na dan 8. jun. se ne more izvršiti, ker c. kr. okr. šol. svet tozadevne prošnje za pouka prosti dan ni ugodno rešil. (Morda tudi znak terorističnega klerikalnega vpliva?! Napredno učiteljsvo hoče v svojih društvih iz lastne pridnosti in na lastne stroške — ob toliki gmotni mizeriji! — izpopolnjevati svoje znanje ter prikrejevati učno tvarino po najnovejših zahtevah, zlasti v zadevi pouka iz raznih panog kmetijstva — a mora pri takem idealnem stremljenju imeti oviro o faktorjih, ki bi jim le-to moralo napravljati največje veselje! In dobe se na slov. zemlji še ljudje, ki trdijo, da je napredni učitelj sovražnik slov. ljudstva Greuterjevega znanega vzkika najbolj vredne kreature! —) Zategadelj se zborovanje vrši na edini prosti delavnik, na dan 21. junija, in sicer ob deževnem vremenu v Ribnici ob 10. uri dop., ob ugodnem pa pop. ob 1. uri v Ortneku z izletom k tam. razvalinam, odkoder je krasen razgled po velikem delu lepe naše domovine! Kot poročevalec nastopi tov. Jos. Zupančič, ki razvije načrt o preosnovi kmetijskega pouka v

vsakdanji, posebno pa v ponavljalni šoli. Ob enem se izvrši volitev novega odbora. Naše število narašča, torej le s pogumom in samozavestjo k zborovanju! Na zdar!

Štajersko.

Posavski kroček ima v nedeljo dne 11. junija, ob 4. uri popoldne svoj sestanek v Sevnici, h kateremu vabi tovariše in tovarišice kakor tudi prijatelje učiteljstva.

J. Mešiček.

Članom gornjegrajskega učiteljskega društva poroča podpisani predsednik, da imajo zaradi odloka okr. šol. sveta v Celju z dne 22. majnika t. l. pouka prosto dne 30. jun. in 1. jul. t. l., ako se udeležijo izleta v Sav. planine omenjene dni, sicer ne. Kelc.

Ormoško učiteljsko društvo je zborovalo vkljub slabemu vremenu ob precej povoljni udeležbi dne 4. maja t. l. v ormoški okoliški šoli. Kot gost je bila navzoča ormoška otroška vrtnarica gena. Pavla Pernatova.

V svojem pozdravu čestita predsednik tovariš Rajšp najprej podpredsedniku tovarišu Porekarju na odlikovanju s srebrno kolajno, ki mu jo je podelila štajerska c. kr. kmetijska družba, zatem se spominja v toplih besedah našega umrlega častnega člana g. dr. Ivana Geršaka, c. kr. bilježnika v Ormožu, ki ima za narodno probujo našega okraja velike zasluge.

Predavanje „Čas in prostor“ je moralo izostati, ker g. Pesek ni utegnil priti. Tudi poročevalec tovariš Kosi je bil po opravih zadržan, a poslal nam je referat „Učiteljska priprava na pouk.“ Na podlagi vestno sestavljenih tez smo se o tem vprašanju — vkljub poročevalčevi odsotnosti — temeljito pogovorili, zakar boji tovarišu Kosiju izrečena presrečna zahvala.

Delegatom 23. velike skupščine „Zveze“ v Trstu sta bila izvoljena tovariša Rajšp in Šalamun, namestnikom pa tovariš Preindl.

Prihoduje zborovanje se vrši 6. junija v svetovnoznanem vinskem Jeruzalemu.

Književnost in umetnost.

Žepni koledarček slovensko-štajerskega učiteljstva 1911. Izdala in založila Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem. Sestavljen in uredil Ignacij Šijanec, učitelj v Gorenjem gradu. Natisnila Zvezna tiskarna v Celju.

Koledar Slovenskega Planinskega Društva za leto 1911. — Izdal in uredil Fr. Kocbek, nadučitelj v Gorenjem gradu, načelnik Savinjske podružnice S. P. D. — II. letnik. — V Celju 1911. Tiskala Zvezna tiskarna v Celju.

Politiški pregled.

* **Prenos pravice pomiloščenja na prestolonaslednika.** Nekateri dunajski listi poročajo: Slabo zdravje in visoka starost sta napotila cesarja, da prenese na prestolonaslednika svoje pravice pomiloščenja in abolicije, ki mu po ustavi pripada. Neke akte poslednjih pomiloščenj da je že rešil prestolonaslednik. Znano je, da so bile že pred nekoliko leti neke agende dodeljene nadvojvodi prestolonasledniku.

* **Državni zbor** bo baje sklican na kratko 14. dneвно zasedanje dne 11. julija, nakar bo zasedanje zopet odloženo.

* **Volilni pastirski list metropolita Beptyckega na duhovščino.** Malorusko-katoliški levovski nadškof in metropolit, grof Andrej Beptycki, je skupno z maloruskima škofoma v Przemyslu in Stanislavu izdal povodom predstojecih državnozbornih volitev pastirski list na duhovščino. V tem pastirskem listu svari nadškof duhovščino, naj se preveč ne udeležuje volilnega gibanja. Pastirski list naglašja dolžnosti duhovščine in nje stališče do občine in utemeljuje duhovščini dani svet, naj s posezanjem v večkrat grdo borbo strank ne omadežuje časti svojega stanu.

* **Krščanski socialci in državnozborni volitve.** Strankarski razpor v krščansko-socialni stranki na Dunaju zavzema vedno večje dimenzije. Tako je celo minister dr. Weisskirchner sam izjavil, da je stranka v slučaju, če se tako ne pride do edinosti, v veliki nevarnosti. Dne 27. pret. m. je vložil neki bivši dunajski magistratni uradnik ovadbo na državno pravnost proti Gessmannu, princu Lichtensteinu in Bielohlaweku zaradi nepostavne agitacije. Omenjeni trije so namreč obljubili nekemu krščanskemu socialcu prav masno službo, če se drži oficijalne kandidatne liste. Lepa družba!

Obrambni vestnik.

* **Pisava „Slov. Naroda“.** V zadnji sobotni številki čitamo napad na našega osvobodilnega vojskega častnika Antona Žiberta. Ali je tovariš Žibert res kaj zakrivil proti gđ. Malovrhovi, ne vemo, vemo pa toliko, da napreden list ne sme pisati na ta način o našem somišljeniku, ki se je v delu izkazal moža. Smešnost je očitati možu, ki je žel sam priznanja, pijanost, očitati to možu, ki ga poznamo kot izredno treznega in skrbnega očeta, in mu obljubi-

ljati, da se „navijo ušesa ekspediranemu nadučitelju“ — nadučitelju, ki je delal našemu stanu samo čast — in ki se mu vseh 43 let njegovega službovanja ni moglo očitati niti pičice slabega. Tega bi od spodobnega naprednega lista ne pričakovali!

Kranjske vesti.

—r— **Prošnja!** — Dne 20. maja t. l. smo odkrili nagrobni spomenik rajnkemu tovarišu Lud. Feticch-Frankheimu. Dasi smo bili pri izbori spomenika skromni, imamo vendar še 20 K primankljaja. Tovarišice in tovariši krškega in postojnskega šol. okraja — posebno oni, ki se do sedaj še niste odzvali okrožnici Ped. društva v Krškem in moji ponovni prošnji v tem listu, zložite še te kronice in pošljite mi jih v prvi polovici junija, da bom mogel prej poplačati in položiti račun. — Vem, da težko daste, a darujte za spomin tovariša, ki je bil v resnici pravi tovariš. — Mokronog, 24. maja 1911. Jožef Tratar, učitelj.

—r— **Iz Loškega potoka** nam pišejo: Zavzele so čaše, rujno vince se je zaiskrilo in navdušen „živio“ je zaoril po prostoril gospoda Rusa. — In v sredi med nami je sedel mož slavljencev, nositelj prosvete v loški dolini, prvak med borilci, mož, ki se ni nikdar bal sovražnika, ampak je vselej krepko posegel po orožju in se boril z njim, ostal čist značaj in ki mu je zaradi te značajnosti bilo dano trpljenje kot velik delež njegovega življenja! — Da, tov. nadučitelj Ferdo Wigele je izmed onih zgledov, ki sijejo mladim tovarišem na pot, na to trnjevo pot učitelja, da ne omagajo v tem težavnem boju, da gredo naprej po ostro zažrtani poti. In ako postanejo trudni, en sam pogled na ta zgled jim vljeje v dušo nove moči in upanja in zato naprej, — naprej tja k solne! — Ko je praznolav naš gorko ljubljani Ferdo god, tedaj so se dvignili prijatelji iz vse loške doline, pobiteli k njemu, da mu iskreno čestitajo, da mu pokažejo vso srčno vdano ljubezen in obenem dokažejo, kako spoštovanje zasluži mož — trpin, ki trpi zato, ker je značaj! — Dolgo so zvenele najlepše slovenske pesmi, tja v tiho majsko noč, slišalo se je mnogo krasnih govorov, ki so nas bodrili k skupnemu cilju — k solne! — Ko mine dolga doba suženstva in verig — ko se bo zjasnilo to mračno nebo nad Slovenijo — tedaj se bo smel kot eden izmed prvih borilcev za resnico imenovati tov. Ferdo Wigele. — Tudi mi mu kličemo: „Na skorajšnje jasnejše dneve, vztrajaj dalje, živel še mnoga leta!“

Štajerske vesti.

—š— **Umrl je** dne 26. maja v Ljubljani pri Celju nadučitelj Josip K o š e n i n a. Nekrolog pozneje. R. i. p.!

—š— **Letošnje okrajne učiteljske konference** za Ptuj dne 10. junija, za Ormož dne 14. junija in za Rogatec dne 17. junija. V vseh teh okrajih se bodo razpravljala sledeča vprašanja: 1. Vzajemno delovanje šole, švarstvenega sodišča in društva za varstvo otrok. — 2. Katera slov. jez. vadnic je bolj važna, manj važna in katera se more na raznih kategorijah šol izpustiti? — 3. Učiteljsva priprava na pouk.

Goriške vesti.

—g— **Izpitni za učiteljce ročnih del.** Te izpite so prebile pred komisijo na goriškem ženskem učiteljskem Slovence: Angela Devetak, Marija Godnič, Angela Klinec, Amalija Madon in Albina Srebrnič.

—g— **Klerikalci — prijatelji šole.** Jezni so in rohnijo po svojih listih, ker smo jim rekli, da so nasprotniki šole, ki hočejo n. pr. na Tolminskem kar zapreti nekaj ljudskih šol. V svoje opravičenje so pokazali zopet na šolski dom in celo na slovenske paralelke na tukajšnji gimnaziji! — Odgovor: Če bi bilo šlo počasi po Gregorčičevo na šolskem polju, bi imeli — kurnik, ne pa Šolskega Doma. Za šolski dom so storili največ napredni možje, klerikalci ga znajo le izkoriščati v svoje namene in barantajo z njim v škodo Slovencev na drugih poljih. O slovenskih paralelkah naj pa kar molčijo! Kakorhitro otvori nadškof svojo gimnazijo z nemškimi učnimi jeziki — bodo proti slovenski državni gimnaziji!

—g— **Učnouposobljeno izpite** so napravili za slov. ljudske šole: Josip Mahorčič, Rudolf Perko, Anton Arrigler, Andrej Baša. Za slovenske šole ter za nemščino kot predmet: Stefanija Leban, Roža Tomazič, Ljudmila Medvešek, Rafaela Delpin, Emilija Paglavec, Maria Kuntih, Ivan Mahnič, Rudolf Reja. Za slovenske in nemške šole: Ana Ferlesch, Gizela Bellinger-Mariančič, Helena Potočnik, Franciška Mešak. Za slovenske in italijanske šole in za nemščino kot predmet: Silvester Rok. Za nemške šole: Karel Frankovič, Ivan Jordan, Bogomir Medvešek, Anton Mervič in Stefan Firm.

—g— **Dijaški koncert.** V soboto, dne 13. maja so nam naši goriški dijaki pripravili zopet lep večer. Dijaški tamburaški zbor je svojo nalogo kar naravnost dobro izvedel. Vse točke so bile lepo izbrane. Tudi prizor „Djakova zarubitev“ je nudil obilo smeha. Tem potom moramo izreči laskavo besedo voditelju Pertotu, ki kaže lep talent. Na vzporedu sta bili tudi dve njegovi skladbi, ki sta nam prav ugajali. Priveditev je bila lepa in je pokazala, kako pridno se vežba zbor in napreduje. Čisti dobiček priveditve je namenjen „Dijaški kuhinji“. Vrlim dijakom kličemo: Le tako dalje!

—g— **Sole bi zaprli** in ljudstvo bi poneumnilo klerikalci, ako bi prišli v parlamentu na Dunaju do premoči. Po svojih listih vedno hujskajo ljudi proti šoli, vedno jim kažejo bremena za šolo, ki jih pa niso znali odvrniti klerikalni kolovodje, ko je bil čas za to, in vedno dražijo ljudstvo na učiteljstvo, vse le z namenom, da bi omrzili šolo pri ljudstvu ter mu vcepili misel, da bi bilo srečno, ako bi ne znalo ne čitati ne pisati. Ali ni nekaj strašnega to, da se je pred časom pospel klerikalni list v Gorici do trditve, da je po tolminskem okr. glavarstvu preveč šol ter da bi jih bilo treba nekaj zapreti! Kaj takega v 20. stoletju! Vsi narodi vidijo svoj obstoj in svojo bodočnost v šoli — slovenski klerikalci pa hočejo šole zapreti in poneumniti ljudstvo, da bi ga potem kar najlažje izmozgavali. — Kdo bo volil klerikalce za poslance, ki hočejo uničiti slovenski narod, ker mu hočejo vzeti šolo?!

Tržaške vesti.

—t— **Obligatni pouk v deželnih jezikih na tržaških državnih srednjih šolah.** Po dolgem čakanju so vendar dosegli na tržaških državnih srednjih šolah mrvice pravice: s prihodnjim šolskim letom bo na teh nemških šolah pouk v laščini in slovenščini za Lahe, oziroma Slovence obvezen. Z ozirom na dosedanje abnormalno stanje je to mal napredek, a takoj moramo izjaviti, da nas to nikakor ne zadovoljuje, zakaj če je na nemških šolah pouk v slovenščini, oziroma Lahov, da naša vlada dovoli obligatorični pouk v laščini in slovenščini za pripadnike teh narodov, potem je to eklatanten dokaz. da je taka nemška šola sama na sebi krivica. Pa o tem bomo še govorili. Za danes le vprašamo vladne faktorje, kako bodo slunvenščine nezmožni ravnatelji ta obvezni predmet nadzorovali? In zakaj ni vlada istočasno tudi na državnih ljudskih in meščanskih šolah dekretovala obligatnega pouka v deželnih jezikih, saj je tam še več laške in slovenske mladine nego na srednjih šolah. Sicer velja tudi za te zavode, kar smo gori rekli o srednjih šolah, in prej ne odnehamo, dokler nam vlada na ta ali oni način ne da dovolj slovenskih ljudskih šol, naj jih že sama otvori, ali pa naj prisili mestno občino, da izvrši svojo dolžnost. Skrajni čas je že!

Istrske vesti.

—i— **Drugi hrvaški tabor v Istri.** V proslavo 40 letnice prvega hrvaškega tabora v Istri se je vršil minul praznik, dne 25. pret. m., v Kastavu velik narodni tabor, ki se ga je udeležilo do 10.000 ljudi iz cele Kastavščine, Reke, Opatije itd. — Taboru je predsedoval deželni poslanec dr. Pošćić. Govorili pa so poleg Pošćića kastavski nadžupan Kazimir Jelušić, ki je prisostoval že prvemu hrvaškemu taboru, Vjekoslav Spinčić in dr. Orlić. Sprejete so bile sledeče resolucije: 1. Poziva se c. k. vlado, da ukrene potrebno, da se uvede tudi za dež. zborni splošno in enako volilno pravico. — 2. Zbrani narod zahteva uvedbo hrvaške porote za hrvaške obožbenice ter popolno enakopravnost jezika, posebno pri sodnji in drugih c. kr. oblastnjah. — 3. Zbrani narod zahteva, da se stori vse možno, da se uedini v eno politično upravno celoto vse slovenske in hrvaške dežele habsburške monarhije. — 4. Hrvaški narod, zbran dne 25. maja 1911 na bregu Sv. Mihaela pri Kastavu, pozivlja c. kr. vlado, da izvede reciprociteto zagrebškega vseučilišča. — Potem, ko je govoril dr. Antunčić o slogi med Hrvatimi in Slovenci, Pavel Žarić v imenu hrvaških kolonistov v Ameriki in Rujan v imenu čeških Hrvatov, je dr. Pošćić zaključil to veličastno zborovanje.

—i— **Občni zbor Círil-Methodove družbe za Istro.** V nedeljo se je vršila v Buzetu glavna skupščina družbe sv. Cirila in Metode za Istro. Udeležba je bila mnogoštevilna. Slovensko družbo Cirila in Metoda sta zastopala predsednik družbe Senekovič in Hudovernik. Oba je s krasnimi besedami pozdravil predsednik Vekoslav Spinčić. Družba je imela v minolem letu nad 180.000 kron dohodkov in 140.000 K stroškov.

—i— **Poljedelski tečaj v Pazinu.** Meseca avgusta t. l. se vrši gospodarski tečaj za hrvaške učitelje (21—25 udeležencev) na c. kr. vzornem gospodarstvu v Pazinu. Čujemo, da se je ministrski referent, ki je prisel sem ravno v ta namen, izrazil, da je bila ta namera pri Hrvatih hladno, a pri Italijanih s simpatijo sprejeta. Mi pa sprocamo onim, ki se bavijo s tem eksperimentom, da je mesec avgust najneprimernejši, ker naj bo določen odpočitku, ne pa da bi se mučili po osem ur

na dan s teorijo poljedelstva. Lani so sedem učiteljev iz Istre poslali na poljedelski tečaj v Dalmacijo. Ravno v avgustu! In potem pravijo, da nam žele koristiti!

—i— **Odbor hrvaškega učiteljskega društva „Narodna Prosvjeta“ za Istro** vabi na redno glavno skupščino, ki se vrši v „Narodnem domu“ v Pazinu dne 4. junija 1911 ob 2. uri popoldne s sledečim dnevnim redom: Otvoritev skupščine, čitanje zapisnika zadnje glavne skupščine, poročila: tajnika, blagajnika in revizorjev, razprava: Naša organizacija, volitev: a) odbora, b) dvojice revizorjev, predlogi. — § 6 društvenih pravil se glasi: Pravi člani, bilo I., bilo II. reda, morejo biti v Istri službujoči učitelji, učiteljice, podučitelji, podučiteljice, pomožni učitelji in učiteljice javnih in privatnih ljudskih, meščanskih in strokovnih šol, učiteljice zavetišč in ženskih ročnih del in slednjič učitelji in profesorji srednjih šol. — Ako bi bili vsi ti v Istri člani društva in ako bi tega dne bili vsi v Pazinu, bilo bi nas nad tri sto.

Splošni vestnik.

Sestanek absolventov grmske šole. Na željo, izraženo od mnogih strani, bo na Grmu tekem letošnjega leta sestanek nekdanjih učencev tega zavoda. Vse potrebne priprave za ta sestanek bo vodil odbor, sestojč iz nekdanjih učencev. Da se dobe potrebni naslovi in da se določi najprikladnejši čas za ta sestanek, se vabijo že sedaj nekdanji absolventi, da prijavijo svoje naslove in svoje želje glede sestanka naravnost na ravnateljstvo kmetijske šole na Grmu.

Žalostna statistika. Neki madjarski pedagoški list je objavil zanimivo, vendar za razmere na Ogrskem žalostno statistiko, po kateri je na Ogrskem 16.000 ljudskih šol in 66.000 gostilnic.

„Lega Nazionale“ v zadregi. Laško šolsko društvo „Lega Nazionale“, ki potuje slično nemškemu šulferajnu slovenske otroke, je prišla v hude škripe. Učiteljstvo tega društva, ki je nastavljeno po dalmatinskih lahonških šolah, je prosilo društvo že decembra m. l. za izboljšanje plač. Za to prošnjo se družba še zmenila ni. Gotovo je: manjka jim denarja. Pred par dnevi pa so se učitelji naveličali tlačiti društvo in so ustavili na vseh osmih dalmatinskih šolah pouk. Vkljub temu pa osrednje vodstvo še vedno odklanja vsako izboljšanje.

Raznoterosti.

× **Zveza avstrijskih ženskih društev.** Na občnem zboru zveze ženskih društev je predlagala gospa Minorjeva, da naj zagradi zvezno vodstvo vsako priliko, da doseže za žene tudi pravico do imenovanja za policijske asistentke. O ženski časti igralk je govorila gospa Marija Langova, ki je zahtevala, da prevzemo občine vsa obstoječa gledališča. Orisala je mizerijo gledaliških šol in veliko prenapolnjenosti igralskega stanu, ki vzgaja igralski proletariat.

× **Kongres proti tuberkulozi.** Dne 14. pret. m. se je vršil I. avstrijski shod proti tuberkulozi, ki se ga je udeležilo tudi mnogo vseučiliških profesorjev in predstojnikov bolnišnic in klinik. Na dnevnem redu so bila tudi razna predavanja, ki so se v prvi vrsti pečala z varstvom otrok proti tuberkulozi in s profilaktičnimi sredstvi.

× **„Quo vadis“ v arabskem prevodu.** Te dni je izšla ta povest slavnega poljskega pisatelja Henrika Sienkiewicza v Carigradu v arabskem prevodu. Knjiga nosi na čelu portret avtorja. Med tekstom je tudi več ilustracij.

× **Nov letalni stroj Hrvat Merčepa.** Zagrebški zrakoplovec Hrvat Merčep je izdelal svoj monoplan, ki je dolg devet metrov, širok pa 10 in pol metrov. Koncem tega meseca prične z letalnimi pokusi. Merčep se nadeja, da doseže z letalnim strojem, ki je opremljen z motorjem 50 konjskih sil, 70 km brzine na uro.

× **Berlinska šola tatov.** Berlinska kriminalna policija je zasledila „Profesor“ je bil že večkrat kaznovani trgovec Artur Serig, ki je stanoval v neki kleti. Iz prisilnih zavodov pogbeje je prvi čas skrival. Vsak je moral plačati za hrano in stanovanje 3 krome na dan. Nato jih je jemat z seboj na trg, kjer jih je učil krasti ženskam denarice, za kar so mu morali plačevati odstotke. Ko so bili dovolj poučeni, jih je pustil samostojno delati. Tudi vlamljati jih je naučil.

× **Zanimiva statistika o svetovnem prebivalstvu.** Na svetu živi okolo 1500 mil. ljudi. Od teh ne nosi 250 mil. ljudi nobene obleke. Ti srečni prebivalci, ki ne poznajo krojačev, šivilj, računov, prebivajo večinoma ob ravniku, posebno pa na otokih Tihega oceana. Kar se tiče stanovanja, prebiva več nego polovica ljudi na svetu v hišah, zgrajenih iz kamena, opeke ali lesa. Ostala polovica pa v kolibah šotoriških in brlogih. Le okolo 50 mil. ljudi ne pozna stanovanja.

Priporočajte in širite naš list!

Študija.

Dobri dve leti je že, odkar delujem v malem svojem kraljestvu. Da, prav kot kraljica se zavedam med svojimi malimi podložniki. Saj mi je tudi zadnji eden izmed njih dejal: „Kajne, vi ste naša cesarica?“ Svojega dostojanstva ne zabim nikdar. Prav zvesto študiram svoje varovance. Evo eno izmed študij!

Dobila sem začetkom šolskega leta dečka v šolo, ki je zbudil vso mojo pozornost. Malo njegovo telesce je pokrivala staromodna obleka. Vratu se je prilagal ovrtnik iz belih čipk. Na nežnem obrazku je igral neprenehoma brezkrbni smeh. Velike bistré oči so gledale radovedno v svet; vse jih je zanimalo, vse jim je ugajalo.

Enega ta deček ni poznal, namreč miru. Bil vam je pravi kobold — sam smeh, sama otročja porednost.

Nekega dne obravnavam iz Majcen-Koprivnikove Začetnice berilne sestavke „Jutro, poldan, večer“. Zadnji sestavek se konča z besedami: „O, kako lepo je nebo; kako lepo šele mora biti v nebesih“. Dobro poznam svoje učence. Vem, katere strune moram napeti, da pridere ton, do malih dušic. Govorili smo o zlatih zvezdah in o srebrni luni. Kako so se navduševali mali slušatelji za to krasoto! „Kako lepo šele mora biti v nebesih“. S pomočjo svoje domišljije sem jim pravila o onih bajnih nebesih, kjer ničesar več ne boli, kjer ni več solz. In glej, oči malega kobolda se svetijo drugače kot navadno. Dve veliki solzi se prikradeta iz vedno vedrih očesc. Z napeto pozornostjo poslušam — kar privre nevzdržno potok solz in moči rožnata ličeca. Glasno ihtem me vpraša: „Bomo imeli tam naprej šolo? Bodeste vi pri nas?“

Malemu paglavcu sem pogledala globoko v oči, in videla sem vso njegovo dušo, misleč si:

Du hast mir jetzi gar wohl getan
mit deinen milden Tränen;
wer so herzlich weinen kann,
den kann man böß nicht nennēn.

J.-a.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 798. Kranjsko. 1-1

Na enorazredni ljudski šoli na Bohinjski Bistrici se razpisuje s tem služba nadučitelja iznova in sicer s pristavkom, da imajo prejšnje prošnje za gori omenjeno službeno mesto tudi zazdaj popolno veljavo.

Redno opremljene prošnje naj so vložene predpisanim potom pri podpisnem c. kr. okrajnem šolskem svetu do konca junija 1911.

Prosilci, ki v kranjski učiteljski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da so telesno popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici,
dne 14. maja 1911.

Št. 845. 1-1

Na petrazredni ljudski šoli v Zagorju se razpisuje s tem učiteljska služba za moške prosilce v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 20. junija 1911.

Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji,
dne 20. maja 1911.

Št. 1091. 1-1

V črnomaljskem šolskem okraju se razpisuje v stalno nameščenje učeno mesto na štirirazrednici v Metliki in služba učitelja voditelja na enorazrednici v Petrovi vasi, in sicer poslednje učeno mesto le za moške prosilce.

Zadostno opremljene prošnje naj se semkaj vlagajo do 22. junija 1911.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju,
dne 22. maja 1911.

Št. 1622. 1-1

Na dvorazrednici v Dolenji Nemški vasi se razpisuje v stalno nameščenje učeno mesto.

Zadostno opremljene prošnje naj se službenim potom semkaj vlagajo do 30. junija 1911.

C. kr. okrajni šolski svet v Rudolfovem,
dne 23. maja 1911.

Iv. Bonač

v Ljubljani

priloga svojo trgovino papirja in pisalnih potrebščin, kartonažno tovarno, knjigovaznico.

Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

AVGUST AGNOLA

Ljubljana, Dunajska cesta 13

priloga svojo bogato zalogo

stekla, porcelana, svetilk, okvirov, šip itd. Tintnike za šolske klopi, kakor tudi aparate za fizikalne poizkušnje. — Prevezema vsa v to stroko spadajoča dela.

J. Jax

Ljubljana

Dunajska cesta

Šivalni stroji,
kolesa in
pisalni stroji.

Knjigovoznica

Anton Janežič

Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priloga slav. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigovozniško stroko spadajočih del.

Pri večjih naročilih 10% popusta.

Najugodnejši češki nakupni vir.

Spomlad - poletje 1911.

V. J. Havliček a bratr
Kopelji, Poděbrady (Češko)

slavnoznani izvozni dom, pošilja franko

ново zbirko vzorcev modnega blaga, cefirov in sukna

opreme za neveste, Havličekove tkanine, damasta, brisalk, robcev, garnitur itd. Vzorec franko.

spomladanskih in letnih novosti 1911

1 zavoj 40 metrov pralnih ostankov praktično združenih za 18 K franko dostavljen. Od teh ne pošljemo vzorcev. Samo pri nas najbolje.

Havličekova tkanina 1 kos 18 m za 12 K, boljše vrste 23 m za 16 K. Specialiteta: Pobradska kopališka tkanina 23 m za 22 K 40 v.

Založeno l. 1887.

XXV. letnik.

Pišite po vzorec!

Slovensko Abecedo za ženska ročna dela

priloga

Milena Kiferle

učiteljica ženskih ročnih del v Ljubljani, Dolenjska cesta 21.

„Agleško skladišče oblek“

O. Bernatovič, Ljubljana, Mestni trg 5.

Največja zaloga modernih letnih oblek za gospode in dečke, ter ogromna izbira konfekcije za dame in deklice, po priznani nizkih cenah.

Gg. učitelji in učiteljice 10% ceneje.

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika?

Kdo ima

Pleternikovega slovarja 5. sešitek prvega zvezka? (Od 321. do 401. strani.)

Ponudbe z navedbo cene sprejema uredništvo „Učit. Tov.“

Jako zanimiv, zabaven in poučen list s slikami je

Slov. Ilustrovani Tednik

ki izhaja vsak petek, ter stane četrtletno le K 1.80. Zahtevajte ga povsod! Naročite ga in inserirajte v njem! Naslov: „Ilustrovani Tednik“, Ljubljana.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 1/2. — 1/3. ure popoldne in vsako soboto od 5. — 1/7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.313). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 5%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišče in vključenih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v poštinih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 20 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sicer 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	18 " " " " 17 " " 6 " " 18. " 3 " 56 "
C	24 " " " " 23 " " 4 " 50 " 24. " 4 " " "
D	38 " " " " 37 " " 3 " " 38. " " " 66 "
E	46 " " " " 45 " " 2 " 50 " 46. " 1 " 81 "
F	60 " " " " 59 " " 2 " " 60. " " " 70 "
G	70 " " " " 69 " " 1 " 75 " 70. " 1 " 48 "
H	85 " " " " 84 " " 1 " 50 " 85. " 1 " 26 "

Zadružni lokal je v Ljubljani,

Františkanska ulica številka 8, v poslojnu Učiteljske tiskarne I. nadstr.

Najbolj varno naložen denar!

Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa do 31. dec. 1910 nad 564 milijonov kron.

Stanje hranilnih vlog: nad 40 milijonov kron.

Rezervni zaklad: nad 1.200.000 kron.

Mestna hranilnica ljubljanska

v Ljubljani, v lastni hiši, Prešernova ulica št. 3

sprejema vloge vsak dan in jih obrestuje po 4 1/4% brez odbitka. Nevzdignjene obresti pripisuje vsakega pol leta h kapitalu. Sprejema vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Denar in knjižice se lahko pošiljajo po pošti.

Za varnost vložnega denarja jamči zraven rezervnega zaklada še mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in z vso davčno močjo.

Izguba vložnega denarja je nemogoča, ker je po pravilih te hranilnice, potrjenih po c. kr. deželni vladi, izključena vsaka špekulacija z vložnim denarjem.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnice, v podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov pa

kreditno društvo.

Posoja na zemljišča po 5% in proti poplačevanju dolga po najmanj 1/4%. Dolžnik pa more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako hoče. Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

12-3